

POSUDEK OPONENTA

diplomové práce: Bc. Simon Schwab, ***Geneze politického procesu Bárta a spol. a jeho komparace s politickým procesem Mádr a spol.***, Hradec Králové: Historický ústav Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, 2017. 167s. (+ 17s. příloh).

Bc. Simon Schwab si jako závěrečnou práci zvolil další významných politických procesů s církevními představiteli. Po procesu Mádr a spol., který mapoval v rámci bakalářské práce, se rozhodl rozšířit pohled o obsahově i personálně „příbuzný“ proces Bárta a spol., které se pak, jak již napovídá název práce, rozhodl vzájemně komparovat.

Předně lze vyzdvihnout velmi rozsáhlou heuristiku práce, která spočívá nejen v práci s archivními prameny, tj. vlastními vyšetřovacími spisy uloženými dnes v Archivu bezpečnostních složek, ale také dokumenty Státního soudu a Státní prokuratury, uložené v Národním archivu. Vhodně si také poradil s rozsáhlou odbornou i memoárovou literaturou, která k tématu Katolické akce, ať již církevní, tak komunistické, byla vydána. Zejména práce vracející se k vlastním pamětem účastníků procesu zde mají nezastupitelnou roli, jelikož umožňují porovnat náhled činu z pohledu komunistické justice v rámci monstrprocesu a realitu tak, jak ji vnímali sami obvinění. Z pohledu užití memoárové literatury by stálo za to ji v seznamu pramenů dále odlišit od ostatní literatury a odborných studií.

Samotnou hlavní část práce autor zahajuje odborným exkurzem do problematiky situace katolické církve v ČSR pro roce 1945, věnuje se jejím aktivitám, které byly v poválečné době započaty, a zejména těm, které se staly terčem zostřeného dohledu komunistických bezpečnostních složek. Ukazuje rovněž problematikou podobu jocistických kroužků vedených kněžími a věřícími inspirovanými ze zahraničí, které se po roce 1948 staly přímou záminkou pro intervenci bezpečnostních složek, neboť soustředily do svých kruhů velké množství osob, které byly exponované v rámci církevní hierarchie a tím i v hledáčku StB.

To bylo poté i jádrem samotné práce vyšetřovatelů, kteří se snažili různými formami personálně spojit činnosti osob v rámci geneze politického procesu na základě „církevně motivované protistátní činnosti.“ Jak sám autor poukázal v kapitolách zaměřených na genezi politického procesu, hlavní osoba „vůdce obžalovaných“ vyšla vyšetřovatelům v podstatě náhodou na základě postavení v rámci církevní hierarchie a také proto, že jako františkánský mnich unikl bezpečnostním složkám po internaci v rámci „Akce K“ a dále působil pro církevní komunitu. Rovněž jeho vazby na kardinála Berana byly pro něj přítěžující okolností, neboť umožňovaly vyšetřovatelům poukazovat na „zločinnou činnost“ ve vyšších patrech církve, která plní v tomto případě příkazy „cizí mocnosti“ - Vatikánu.

Umělá konstrukce procesu, zejména rozdělení obviněných do skupin, pak vygradovala v osobě obviněného Josefa Tutteho. Ačkoli bylo možné, jak již autor v práci sám naznačil, v podstatě spojit oba procesy – Mádr a spol. a Bárta a spol. do jednoho, neboť s výjimkou vraždy v procesu Mádr a spol. byla ostatní provinění v podstatě totožná a navíc silně personálně provázaná. Vyšetřování probíhalo do důsledku téměř ve stejném období, pouze procesní část se o několik měsíců lišila.

Samotný průběh procesu autor zpracoval velmi dobře. Vhodně je zde použit úryvek ze „znaleckých posudků“, které byly použity v duchu monstrprocesů tak, jako by byl proces veřejný, což v tomto případě nebyl. Jak vyčetl autor z dalších spisů, uvedený znalec a pramen jeho poznání byl v podstatě fabulační spisek postavený na smyšleném ideologickém základě třídního boje imperialismu a mírového tábora socialismu, tudíž naplňující hlavní myšlenkovou ideu celého období politických procesů. V tomto případě však byl na místo imperialistického přísluhovače dosazen Vatikán a katolická církev obecně. Na rozdíl o jiných prací autor sledoval vývoj osudu jednotlivých aktérů až do polistopadové éry, kdy byly všechna tato obvinění zrušena a účastníci morálně rehabilitováni.

Vlastní komparace uvedených procesů – vyvrcholení práce bohužel komparací tak, jak by si čtenář mohl myslet, není. Jedná se pečlivě zpracovaný výčet faktů z obou vzájemně propojených procesů, přesto historicky řemeslně zpracovaný. Umožňuje tak nad rámce vlastního závěru práce udělat si skutečnou představu o tvorbě církevně zaměřeného politického procesu v prostředí ČSR 50. let.

Práce je stylisticky velmi dobře zpracovaná, až na drobné překlepy je prosta větších chyb. Poznámkový aparát je rovněž zpracován pečlivě.

Práci kolegy Bc. Simona Schwaba proto **hodnotím jako velice zdařilou**, splňující podmínky pro kvalifikační práci tohoto druhu a jako takovou **rozhodně doporučuji k obhajobě** a hodnotím známkou

V Hradci Králové, 14. 8. 2017

Mgr. Michal Strobach, Ph.D.